

PROSVETNI DELA VCEV

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 25. APRILA 1973
LETO XXIV. ŠTEVILKA 8

ZA SKUPNE SMOTRE

Pred več kot dvema letoma se lotili idejnopolitičnih vprašanj razvoja visokega šolstva v samoupravni socialistični družbi. To področje družbene dejavnosti bomo najlažje usmerili tako, da si bomo postavili skupne smotre. Vsak učitelj je ustvarjalec in usmerjevalec te politike. Zato nam je potrebna javna razprava, v kateri bo vsak občan lahko povedal svoje predloge in mnenja. Tako je v razpravi poudaril Gojko Stanič, član sekretariata CK ZKS. Centralni komite je sklical doslej dve interni razpravi – sodelovanje so komiteji tehniških šol ter komisije CK. Praksa pa kaže, da usmerjanjem v razpravo ne moremo prenehati. Naš list se

pridružuje „Komunistu“ (ta je 13. aprila v svoji 15. številki napisal „Teze o idejnopolitičnih vprašanjih razvoja visokega šolstva v samoupravni socialistični družbi“), „Delu“ in drugim časnikom v prizadevanjih, da bi čim več naših delovnih ljudi – predvsem pa naših bralcev – sodelovalo v javni razpravi.

„Od javne razprave pričakujemo celovito in kritično oceno razmer v našem visokem šolstvu, posebno zaželeno pa bodo pripombe in dopolnila tez. Vabilo na javno razpravo ni namenjeno le visokošolskim delavcem in študentom, temveč vsem, ki se zavedajo pomembnosti nadaljnjega razvoja visokega šolstva za našo samoupravno socialistično družbo.“

Javna razprava bo trajala do 1. junija 1973. Pripombe na teze, dopolnila in predloge za oblikovanje sklepov o teh vprašanjih pošiljajte na Centralni komite ZKS, 61000 Ljubljana, Tomšičeva 5. Tak je pripis k tezam in takšna je želja vseh, ki so jih sestavljali. V delovni skupini so bili: dr. Ljubo Bavcon, dr. Adolf Bibič, dr. Milan Osredkar, mag. Ljubo Pipan, Franci Pivec, Marko Polič, dr. Barica Požarnik, dr. Lev Premru, Emil Rojc, Mitja Rotovnik in Gojko Stanič. V razpravah o posameznih osnutkih tez (teh je bilo šest), so sodelovali tudi: sekretariat CK ZKS, komite uni-

verzitetne konference ZKS Ljubljana, komite konference visokošolskih zavodov Maribor, univerzitetni učitelji, študenti in družbeno-politični delavci. Naloga in skrb nas vseh pa je, da teze pretehtamo, jih po svojem prepričanju, znanju in spoznanju dopolnimo, morda popravimo – ne samo v svojih mislih, ampak da to tudi napišemo in tako prispevamo svoj delež k sodobnejšemu in naprednejšemu visokemu šolstvu.

V razpravi, ki jo je vodil predsednik komisije za družbenopolitična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in idejnopolitično usposabljanje komunistov Emil Rojc, se je pokazalo, da so teze pravzaprav poskus posplošitve najboljših praks v našem visokem šolstvu ter nakazovanje temeljnih hotenj v svetu. Nekatera poglavja so dokaj splošna, druga spet zelo konkretna, odvisno od vprašanj, ki jih obravnavajo. Za konkretne situacije (lahko rečemo včasih tudi nepravilnosti) je treba nakazati konkretne rešitve. Predvsem pa je treba doseči, da se bosta naša praksa in visoko šolstvo tesno povezala.

Uvodna poglavja razlagajo, zakaj se Zveza komunistov loteva teh vprašanj (četudi predvsem kot nosilec in usmerjevalec diskusije). Takole piše v tezah: „Odločitev, da postavljamo v tem trenutku v ospredje razpravo o reformi visokega šolstva, izhaja med drugim tudi iz naslednjih dejstev in spoznanj (navajamo odlomke):

– očitna zaostajanja v oblikovanju in razvijanju socialistične samoupravne ideologije (Nadaljevanje na 2. strani)

1. maj – vsem veselo praznovanje! Foto: Mirko Kambič

PROTESTIRAMO

Prosvetni delavci občin Moravje in Velenje, zbrani na konferenci devetih sindikalnih organizacij v Sošanju, 5. aprila 1973, ostro protestiramo proti nezakonitimi osebnimi dohodkom v prosveti in zahtevamo:

- Odmrznitev osebnih dohodkov na osnovi verificiranega samoupravnega sporazuma.
- Takojšnje izplačevanje osebnih dohodkov, obračunanih na osnovi opravljenih delovnih ur, upoštevanje napredovanih, dokazanih, težjih delovnih mest in izdatkov za malo delo.
- Takoj naj se verificira že podpisani samoupravni sporazumi za leto 1973.
- Zahtevamo povečanje materialnih izdatkov za šole, da bi lahko uresničili nove zahteve in posodobili pouk.
- Samoupravni sporazum naj se valorizira hkrati z rastjo proizvodnje in osebnih dohodkov v gospodarstvu.
- V samoupravnem sporazumevanju smo prosvetni delavci vi-

deli izhod iz prejšnjega neurejenega položaja glede družbenega vrednotenja našega dela. Pozitivno usmerjen in obetajoč razvoj sporazumevanja je nasilno prekinila zamrznitev. Običajni dela na ravni sporazuma za leto 1970.

Odločno odklanjamo uvrščanje prosvetnih delavcev v kategorije (npr. skupno s trgovino, turizmom, projektiranjem itd.), ki so pred zamrznitvijo resnično imele z družbo neusklajene dohodke. Učiteljevo delo v povojnem obdobju nikoli ni bilo preplačano. Mnogim starejšim učiteljem tudi sporazum ni poravnal neplačanega garaškega dela v reformiranju povojne šole in za veliko družbeno angažiranost.

Sprejemamo nujno potrebo po temeljiti preobrazbi, modernizaciji, večji vzgojni angažiranosti in življenjski povezanosti z okoljem, ker je ta proces nujen, utemeljen in razumljiv. S sprejemanjem novih zahtevnih in obsežnih nalog pa razni na-

črti in priporočila niso enakovredno upoštevali materialnih in drugih razmer, vključno s pravilnim vrednotenjem učiteljevega dela. Nove in dodatne naloge zahtevajo večjo ustvarjalnost in odgovornost, nenehno širše in poglobljeno izobraževanje, povečujejo pa tudi – bolj kot kdaj koli – izpostavljenost učiteljevega dela družbeni kritiki. Ne odklanjamo strokovno utemeljene dobronamerne kritike, odločno pa zavračamo prepogosto drobnjarsko, žalljivo, posplošeno in učiteljevemu delu škodljivo kritiko, ki se pojavlja v tisku, radiu in vse pogostejše v občinskih mejah. Tudi zaradi tega se mladi ljudje neradi odločajo za učiteljski poklic; vse več učiteljev pa zapušča šolo in odhaja v zavetje donosnejših in manj izpostavljenih poklicev. Prepričani smo, da je takšno „javno ocenjevanje“ sestavni in neločljivi del vrednotenja učiteljevega dela. Tako dopuščamo in že vnaprej ugotavljamo primanjkljaj učiteljev, ko hkrati načrtujemo so-

dobno in boljšo šolo. V učiteljskih vrstah je še vedno dovolj pripravljenosti za ustvarjalno in dobro delo, vendar ta počasi – spričo nezadovoljivega družbenega vrednotenja – plahni.

Zakon o zamrznitvi dohodkov ni prizadel vseh prosvetnih delavcev v Sloveniji enako. Razlike so skoraj takšne kot pred začetkom sporazumevanja. Učitelji moziške in velenjske občine pozivamo prosvetne delavce Slovenije, naj se pridružijo našim zahtevam tudi z odmevom v našem glasilu.

Učiteljem velenjske občine ni najtežje, vendar pa živimo v gospodarskem in družbenem okolju, ki se izredno hitro razvija, zato čutimo naspotja ostreje kot drugi. Zavedamo se, da je od temeljite in celovite rešitve teh problemov odvisna prihodnost mladega slovenskega rodu in naše socialistične samoupravne družbe.

Konferenca sindikata prosvetnih delavcev občin Moravje in Velenje

RESNICA

Letošnji 27. april in delavski praznik 1. maj proslavljamo v izredni skrbi naše družbe za družbeno angažirano šolo. In prav je tako, saj je šola prva družbena institucija za vrtecem, ki dobi drobnega državljana v svoje klopi, ga oblikuje, usmerja in ustvarja iz njega novega graditelja človeških odnosov, prihodnjega delavca, kmeta, intelektualca, novega soustvarjalca družine, naroda in socialističnih družbenih odnosov.

To pomembno nalogo oblikovanja opravlja njegov prvi, drugi... dvajseti učitelj in vsi skupaj z domom in celotno družbo ustvarjamo to kompleksno osebnost socializiranega človeka, ki bo sprejel od nas oporoko 27. aprila 1941, in oporoko revolucije, katere bistvo je humanizem in vera v svetlo prihodnost vsega človeštva.

Toda ti prvi napotki za življenje, ki jih sprejemajo drobni možgani od svojih „tovarišev“ – „tovarišic“, niso le prazne besede. Kdor hoče vzgajati in kdor uspešno vzgaja, je sam zgrajena osebnost, ta ima v sebi nekaj več kakor le verbalno znanje slovenščine, fizike, kemije; ta ima v sebi veliko ljubezni do mladega človeka, ki jo izžareva vsak dan s svojo dobroto, požrtvovalnostjo in zaupanjem. Z veliko osebno prizadevnostjo najde pot do mladih src, ki zato želijo sprejemati njegove ideje in misli ter se mu pustijo voditi. In takih učiteljev imamo pri nas po vaseh in mestih še veliko, zelo veliko. Učiteljevo delo pa je premalo družbeno priznано – verjemo zato, ker o tem poklicu premalo premišljujemo, ker ga v mestu ne vidimo zaradi množice vsakdanjih skrbi, ker je vas daleč in ni časa misliti na probleme in življenje vaških šol... Njegovo delo se ne da meriti po straneh zapiskov, številu ur, po metrih in kubikih... To je drobno vsakodnevno delo, neopazno vraščanje razreda in razrednika, to je dolgo obdobje vzorov, drobnih priručnosti in zaupanja, da se pregraje med učiteljem in učencem podro. – Uspeh dela je tih, neopazen, toda dolgoročen in neskončno pomemben za družbo, ki ji človek nekaj pomeni.

Naš učitelj in naša družba sta upravičeno lahko ponosna na zgodovino učiteljskega poklica pri nas. Učitelj je bil vedno osrednja osebnost prosvetljanja na vasi, odkrival je naprečke talente našega naroda, blažil po svojih močeh socialne krivice, vzgajal in ljubezni do domovine in za prvimi bojnimi vrstami partizanskih brigad organiziral partizanske šole, živel med ljudstvom z njegovimi problemi in skrbmi ter učil in razvijal kulturo kraja.

Veliko je takšnih učiteljev še danes, mnogo, mnogo več kot onih, ki brez interesa za mladega človeka in razvoj naše družbe sedajo za šolske katedre, in to moramo pravično priznati.

Ko sem bila na nekem mednarodnem srečanju na Holandskem, me je vprašal neki holandski profesor: „Ali je tisti film, ko so v nekem mestu v Jugoslaviji streljali Nemci ves razred dijakov in je šel razrednik z njimi prostovoljno na morišče resnica ali le prelepa zgodba?“ „Resnica,“ sem odgovorila. In še dolgo so v avtobusu Švicarji, Norvežani, Švedi in Danci govorili o tem dogodku in mi ob odhodu z toplim spoštovanjem stiskali roko.

Da, učiteljevo delo se ne da meriti z običajnimi merili, toda njegovo poslanstvo je izredno, njegova družbena vrednost pa neprecenljiva. Zato za praznik dela in naš narodni praznik priznanje vsem učiteljem za njihovo tiho, vztrajno in dragoceno delo.

MILENA BOKŠA

Smisel v policentризmu

Zadnja skupna seja univerzitetnega in pedagoško-znanstvenega sveta ljubljanske univerze je dala prispevek, na katerega smo pravzaprav že dolgo čakali, čeprav ni rečeno, da bo v končni posledici teorija odsvitala enako močno v praksi, kot je prej na papirju. Udeleženci seje so namreč sprejeli delovni načrt za uresničitev poglavitnih nalog univerze do leta 1975 s tem, da so upoštevali nekatere graditeljske pripombe in dopolnila, vse to podano ali pisмено pred sejo ali pa v razpravi na pričujoči skupni seji.

Seveda pa, kot rečeno, ni mogoče vnaprej vedeti, kako bodo posamezne smernice načrta delovale v praksi; na to bo pač treba še malo počakati. Zato si v tem trenutku ogledimo tiste predloge in vprašanja, ki so prišli na svetlo v sejni razpravi

in neposredno kažejo, v katero smer bi se morale podati nekatere akcije, izhajajoče iz načrta.

Najprej je bi vprašanje konkretnih odnosov med visokošolskimi institucijami in družbeno prakso. Proučiti bi morali, je bilo rečeno v sejni razpravi, kje so ti odnosi razviti in kje bi se morali – če bi jih hoteli razviti – lotiti ustreznih raziskovalnih nalog. Tako bi bilo treba sprožiti celostne raziskave samoupravnih odnosov in informacijskega sistema. Hkrati s tem bi morali ob študijskem sistemu proučevati probleme idejnosti.

Udeleženci skupne seje so se strinjali, da so vse to trajna vprašanja, zmeraj odprta, ki jih zategadej ne smejo puščati vne-

mar. Problem je prav tako financiranje univerze in visokošolskih (Nadaljevanje na 2. strani)

Direktor zavoda za šolstvo SRS Boris Lipužič čestita nagradjenim učiteljem, ki so razstavljali svoje izdelke na II. mednarodni razstavi učil in šolske opreme na Gospodarskem razstavišču.

Smisel v policentризmu

(Nadaljevanje s 1. strani)

institucij, ker zdaj ni povsem jasno, kako bo v prihodnje s financiranjem visokega šolstva. Pri tem se je kajpak treba zavedati, da bodo morale imeti ustrezne družbene institucije (s tem razumimo tudi gospodarstvo) vpliv na univerzo oziroma na formiranje pouka in s to svojo pravico tudi dolžnost finančne udeležbe. Ob tem pa je važno opozoriti, da te naravne zveze ne bodo smele dezintegrirati univerze, in moramo zato ves čas govoriti o integrirani univerzi, o združitvi interesov in dolžnosti vsega slovenskega visokega šolstva, ki v tej naravi, v naravi asociacije nastopa navzven. Jasno pa je, da si omejene finančne udeležbe ne smemo predstavljati kot tisti preprosti sistem: daj-dam.

V tem času, ko zadeve očitno še niso povsem jasne, se je treba zadovoljiti z rešitvijo, s katero so se zadovoljili tudi na seji, namreč da bo treba problem financiranja univerze in visokošolskega izobraževanja povezati razpravo o finančnem načrtu same univerze.

Zanimiv je bil tisti del razprave, ki je govoril o neposredni vlogi univerze pri slovenskem družbenem razvoju. Univerza bi lahko sodelovala pri načrtovanju kadrov v Sloveniji. Na kadrovskem področju pa moremo srečati zdaj najraznovrstnejše anomalije, kot na primer: stihijski vpis na ekonomsko in pravno študijsko smer. Dokaz o stihiji je prav tako vrsta predlogov, naj bi v Sloveniji odprli nove šole za ekonomsko-komercialno smer, denimo, v Kopru in Kranju. Nasprotno pa je sorazmerno šibak vpis na tehniške smeri. Skratka, s kadrovsko politiko bo treba usmerjati vpis na slovenske visoke šole, ustrezno oblikovati kadri pa, to vemo, lahko ustrezno preoblikujejo prakso.

Seja je nadalje razblinila vedno znova vzniklo dilemo, ali naj bi imeli v Sloveniji dve univerzi (v Ljubljani in Mariboru), ali eno (v Ljubljani). Na kratko povedano, člani obeh svetov so sodili, da je treba v kakršnem koli primeru in v kakršnih koli okoliščinah vedno govoriti zgolj o „slovenski univerzi, ki pa je lahko policentrično razdeljena“!

„Slovenija“, je bilo nadalje rečeno, „je premajhen makro sistem, da bi lahko sledili ideji o dveh univerzah, zakaj obstoja dveh univerz ne bi mogli zago-

toviti niti kadrovsko niti finančno.“

Potemtakem je treba, kot je izhajalo iz misli razpravljavcev, zreti na razvoj univerze zgolj v policentričnem smislu. P. Ž.

STABILIZACIJSKI UKREPI IN ŠOLSTVO

Varčevanje in smotrno trošenje denarja je temeljno načelo dobrega gospodarjenja. Na žalost smo se tega pri nas začeli zavedati šele v zadnjem času. Z različnimi restriktivnimi ukrepi hočemo čimprej prihraniti tisto, kar smo preveč potrošili v zadnjem desetletju. Iz ene skrajnosti smo prešli v drugo. Prav je, da se v stabilizacijsko prizadevanje vključijo tudi področja vzgoje in izobraževanja. Prispevek vzgoje in izobraževanja k stabilizaciji našega gospodarstva naj bi bil predvsem v boljši kakovosti pouka, v manjšem osipu in v manj razkošni gradnji šol. Za uresničitev teh aktualnih nalog je potrebno veliko prizadevanosti prosvetnih delavcev, saj postajata vzgoja in izobraževanje mlade generacije vedno težja družbena naloga. V sodobni potrošniški družbi vzvišenost in lepota učiteljskega poklica ne moreta biti več bistveni stimulatorji. Ukrepi o zmanjšanju osebnih dohodkov prosvetnim delavcem je nemogoče in ga imenujemo lahko celo drastičen ukrep.

Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti ima pri zbiranju denarja za leto 1973 težko delo. Iz članka Kako prihraniti denar — v 5. številki Prosvetnega delavca — dobi človek občutek, da izvršni odbor preveč mirno sprejema letošnje finančno stanje na področju vzgoje in izobraževanja, kajti izhod iz krize išče predvsem v notranjih rezervah. Te pa najbrž niso tolikšne, da bi bistveno rešile sedanje kritično stanje v financiranju šolstva. Bolj odločno bi se moral zavzemati za stabilnejše sistemske rešitve. Za takšno rešitev financiranja vzgoje in izobraževanja pa bi bilo nujno potrebna drugačna delitev narodnega dohodka. Namesto da iščemo v šolstvu neke rezerve, ki jih ni, ali pa so zelo majhne, bi bilo prav, da bi pred družbo, zlasti pred gospodarstvenike razgrnili materialno stanje našega šolstva v zadnjem desetletju. Morda ne bi bilo slabo, če bi v gospodarstvu izraču-

V ljubljanski temeljni izobraževalni skupnosti smo se ves čas dobro zavedali, da sta vzgoja in izobraževanje sestavini družbeno-ekonomskega, socialno-političnega in kulturnega razvoja. Zato so vsa naša prizadevanja rezultati tesnega sodelovanja interesov širše družbene skupnosti z interesi vzgojno-izobraževalnih zavodov. V skupščino TIS Ljubljana in njene organe so bili izvoljeni člani, ki zastopajo interese volivcev in širše družbene skupnosti. Ocenjujemo, da člani avtentično zagovarjajo interese tistih, ki jih zastopajo, zato smo v izvršnem odboru vedno izvajali sprejeta stališča in politiko najširšega samoupravnega organa: skupščine TIS.

Vsi se spominjamo skupnih naporov za samoprisevek, za družbeno angažirano šolo, za odpravo delitve programa na A in B program, za štipendiranje prosvetnih delavcev, naporov za

družbeno izobraževanje prosvetnih delavcev in samoupravnega dogovarjanja za pripravo meril za vrednotenje programa dela vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki naj bi odpravila administrativno razdeljevanje sredstev. Vse to je bilo storjeno zato, da bi zagotovili večjo kakovost. Več svobodnih dejavnosti, več dodatnega in dopolnilnega pouka, bolj usposobljeni učitelji in vzgojitelji, več vrtcev, telovadnic in šol — vse to ni le sestavina obsega oziroma kvantitete, ampak poročilo o kakovosti. Naporu izobraževalne skupnosti niso bili usmerjeni v administrativno razdeljevanje denarja, ampak v zagotavljanje potrebnih sredstev za realizacijo programa vzgojno-izobraževalnih zavodov. Dovolj zgodaj smo ugotavljali, da je socialistično vzgojenost mladih moč zagotavljati s premišljeno in načrtovano organizacijo dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih — načelo, ki so ga kot izhodišče soglasno sprejeli vsi družbeno-politični forumi.

Vsebinsko bogati programi dela šol pa zahtevajo za svojo uresničitev več naporov pri zagotavljanju denarja. Samo z vsakoletnim programom vzgojno-izobraževalnih zavodov in programa TIS je mogoče presojati, koliko denarja je treba zagotoviti.

Dejavnosti, ki jih vsebujejo programi šol in programi posameznih učiteljev, so našteje v 71. členu zakona o osnovni šoli. Pri tem je učna obveznost učiteljev v 42-urnem delovnem tednu natančno določena in je na tej osnovi možno takoj finančno ovrednotiti tisti del programa, ki načrtuje redni pouk. Vse druge dejavnosti učiteljev pa v zakonu niso posamično ovrednotene. Nedorečenost tega določila zakona povzroča številna tolmačenja, ki so si včasih celo v nasprotju. Med temi razlagami slišimo tudi za današnji čas družbeno nevdružno stališče nekaterih učiteljev, ki v več različicah dokazujejo, da z učno obveznostjo v razredu že opravijo vse svoje obveznosti do otrok in družbe. Večina učiteljev seveda ne misli tako, ker ve, da vzgojni smotrov socialistične šole ni mogoče doseči zgolj z izvajanjem predmetnika. Te smotre lahko dosežemo le z vsimi dejavnostmi delovnega programa šole in posameznega učitelja.

Če želimo financirati tak program, potrebujemo dogovor za vrednotenje programov, potrebujemo merila za delovni čas učnega osebja v osnovnih šolah.

Če merimo z merili količino učiteljevega dela in njegovo časovno obremenitev v 42-urnem delovnem tednu, so merila hkrati tudi instrument za kvantifikacijo delovnih programov šol, kar je pomembna novost. V delovnih programih ljubljanskih osnovnih šol se namreč od uveljavitve meril pojavlja nova kvaliteta: tako po količini kot po vsebini ugotavljamo vse več vzgojnega dela z otroki. Na

stopnost visokošolskega študija vsej za študij sposobni mladini in zaposlenim in kako zastaviti razvoj visokega šolstva, da bi postalo integralni del celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema?

Kako izbirati in usposabljati visokošolske učitelje, da bodo resnično usmerjevalci in organizatorji raziskovalnega in pedagoškega procesa, da bodo delovali in vzgajali za potrebe razvoja socialistične družbe? “

Popis študentov na naših visokih šolah kaže, da le redke izjeme (lahko rečemo, da jih skoraj ni) izhajajo iz kmečkih družin ali iz družin nekvalificiranih delavcev; pa še ti redki so povzročili izredni študentje. Dalje: sistem povratnega izobraževanja (ki predvideva poprejšnjo prakso) ima doslej samo višja šola za organizacijo dela v Kranju.

In vendar bi tak način dela zblíževal prakso in visoko šolstvo, ker gradi teorijo nadaljnega študija tako rekoč na praksi (hkrati pa je praksa kontrola teorije).

N. MAURER

Izvršni odbor TIS Ljubljana

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

Škofijski Loki posvetovanje predsednikov sindikata ter svetov šol in predstavnikov vodstev vseh ljubljanskih osnovnih šol. Tu je bil po živahni razpravi glasno sprejet sklep (boj za vzdržani glasov), da so merila primerna za finančno ovrednotenje programa. Zato je treba pričeti delom nadaljevanja merila za leto 1973 korigirano. Zaradi vsestranske razprave soglasne podpore vseh lektivov na tem posvetovanju skupščina 5. marca 1973 sprejela in potrdila Merila za vrednotenje delovnih programov šol.

Na tej seji skupščine so bila merila naslednje ocenjene predstavljajo bistven premik v financiranju vzgojno-izobraževalne dejavnosti in čeprav omejuje obseg oziroma količino dela, implicitno zajema tudi kvaliteto, predvsem boljše organizacije, boljše načrtovanja in boljše priprave opravljenega dela šol in posameznih učiteljev.

ponavadi že kar precej poredni in nagajivi. Tisti dan smo bili vsi veliki prijatelji, saj smo morali natrgati bukovih vej in proslaviti 1. maj. Kmalu smo prišli iz gozda vsi v zelenju in pričeli smo. Najprej smo okrasili vsa okna v svojih hišah in domovih. Tudi tista okna so morala biti okrašena, kjer niso imeli otrok. Vse je moralo biti okrašeno, objeto v te čudovite pomladne bukovke veje.

Kljub prazniku smo morali v šolo. Pa tudi tam smo praznovali. Vsak je smel okrasiti svojo klopo. Celotno tako, da se nismo prav nič videli iz naših bukovih vej. To veselje pa je smelo trajati le eno šolsko uro. Nato smo morali podreti to svetlo zeleno hišico, kjer smo sanjali celo šolsko uro. Veje smo morali znositi na smetišče na šolsko dvorišče. Bilo jih je za velik kup, tako velik, da bi najmanjši ne mogli splezati nanj. Šolski praznik je bil tako pri kraju, okna naših domov pa so ostala lepa, okrašena do noči. Ko se je znočilo, smo z oken potrgali bukovke veje in s tem končali svoj praznik, svoj 1. maj.

Tako je bilo vse dotlej, dokler nismo nekoliko odrasli, pa bili vendar še zelo zelo mladi. Takrat smo na prvomajsko jutro prav tako pohiteli navsezgodaj v gozd in natrgali bukovih vej. Nesli smo jih s seboj na vlak, na tisti vlak, ki nas je dan za dnem vozil v bližnje mesto v šolo. Ko je prisopihal na postajo, je bil že v zelenju in prvem cvetju. Se naše bukovke veje smo zatakli za okna okrasili prav na hitro tudi lokomotivo in odpeljali smo se. V zelenju in cvetju, v naš praznik.

Če bi nas takrat vprašali, zakaj vse to, bi ne vedeli odgovoriti. To smo vedeli, da praznujejo tudi delavci v naši veliki tovarni, da 1. maj njihov največji praznik, da so odšli v povorki daleč ven kraja na svoje zborovanje. Več nismo vedeli in tudi spraznili nismo. Tako je bilo.

Vendar je ostalo tako neznansko veliko lepega od tistega prazničnega dne. Ob vsaki pomladni bukovki vejici sem vesela in 1. maj bi brez nje ne bil 1. maj.

Danes je 1. maj praznik za vse. Vsi praznujemo, naši otroci in odrasli. Morda bi imeli mi odrasli ta dan čas za naše otroke, da bil ta praznik zares tudi njihov. Prav tako kot nekoč je tudi sedaj prav za 1. maj bukvina krošnjava vsa nežno zelena. Pripravimo našim otrokom ta dan tako lep, da bodo šli spomini nanj za njimi, daleč življenje. Morda tako daleč in živo kot moji; spomini na pomladne bukovke veje in 1. maj. Morda tudi oni ne bodo mogli praznovati maja brez bukovke pomladne veje...

MACA KALANČIČ

Bukova vejica

Ne morete si misliti, koliko prelepih spominov na mladost in 1. maj zbudi v meni vsaka, še tako majhna bukova veja, s svojimi prvimi pomladnimi, skoraj prosojnimi listi.

Otroci na deželi smo tako nestrpno čakali zvončke, trobentice, mačice, ki naj bi priplezale na vrbe ob Savi, na mlado svetlo-zeleno preprogo travnikov, na vse, kar naj bi prinesla pomlad in sone. Najteže pa smo čakali, da bodo ozeleneli gozdovi in v njih tiste prelepe bukovke s svojimi svetlimi svilenimi krošnjami. Z ozelenelo bukvijo je prišel maj in za nas naš praznik — 1. maj.

Res, naš praznik, otroški praznik. Že tedne prej smo se vse domenili. Na prvomajsko jutro smo se navsezgodaj, kar kmalu po prvem svitu, začeli zbirati na trgu. Od tam ni bilo daleč do hoste, saj smo bili doma pod hribom. In cela vojska majhnih, še dremavih ljudi, je krenila po veje, po svoje bukovke veje. Ne vem, kako to, da so nas pustili tako zgodaj od doma. Tudi tega se ne spominjam, da bi bilo okoli tega našega pohoda kdaj kaj vznemirjenja. Šli smo tisti mali, ki so hodili v prvi, drugi, tretji razred in večji, ki so bili

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Komu doslej neznana je resnica

Z ravnateljico posebne osnovne šole v Litiji Regino Kraljevo sva sedela v dva koraka širokem in nekaj korakov dolgem prostoru, ki je pravzaprav prehod iz enega dela zgradbe v drugega. V njem shranjujejo učila, tu se učitelji pripravljajo za pouk, popravljajo šolske naloge (seveda, če se jim posreči dobiti prostor), kuhajo kavo, se pogovarjajo s starši itd. Ko sem pred dnevi iskal ravnateljico posebne osnovne šole oziroma njeno pisarno, so mi učenci pokazali prav ta prostor, ki ga vsi imenujejo „zbornico“.

Devet oddelkov posebne osnovne šole se stiska v prostori litijske osnovne šole, čeprav ima še sama osnovna šola težave s prostori. Delo, sodobno delo z učenci posebne osnovne šole, je kljub velikemu prizadevanju učiteljev — v takih razmerah kaj težko izpeljati. Razredi komajda še zaslužijo to ime, delavnicam so odmerjeni najbolj skromni prostori in še teh je premalo, telovadnica je premajhna za vse...

Velika večina učencev litijske posebne osnovne šole se vozi v šolo z avtobusom, kolesom ali pa celo pešajo v šolo po uro, dve ali tri. Kdo bi bolj kot ti otroci potreboval v šoli varstvo, pomoč pri šolskem delu, tople malice, kosila, urejene garderobe in tople razrede, ko vsi premočeni od snega, dežja ali znoja sleherni dan prihitijo v šolo. Posebno pozimi je hudo. Povsod jih spremlja mraz, le tople besede učiteljev so vsakdanji gost v njihovih razredih.

Varstva v posebni osnovni šoli sploh ni mogoče organizirati, kajti prostora ni več niti v enem razredu. Svoj prostor za varstvo so si otroci našli kar na nekaj kvadratnih metrih betona med vrati razreda in „zbornice“. In kadar je ta prostor premajhen za vse, posedejo po stopnicah!

Šolska kuhinja pripravi sicer, kljub temu da je majhna, za

učence posebne osnovne šole in učence osnovne šole vsak dan okrog 500 malic in od 80 do 90 kosil. Malo pa je otrok v posebni osnovni šoli, ki si lahko zaradi socialnih razmer družine, v kateri živijo — privoščijo vsaj en obrok.

V prihodnjih letih bo učenec še več, posebno, če bodo zgradili internat in v posebno osnovno šolo vključili vse kategorizirane učence iz podružničnih šol, ki obiskujejo sedaj zaradi prevelike oddaljenosti in neurejenih prometnih zvez redno osnovno šolo.

Vsem tem težavam, s katerimi se v posebni osnovni šoli srečujejo vsak dan, se ne bo mogoče ogniti tako, da bi reševali zadevo posamično. Problem je treba rešiti celostno, načrtno in predvsem — čim hitreje.

Štiri leta je že posebna osnovna šola v Litiji samostojna. Letos je v devetih oddelkih 72 učencev in učenek, sedem jih je še v Gabrovki, devet pa jih je to šolo že končalo. Zaposlili so se v tovarnah domače industrije, postali so enakovredni delavci ali pa so odšli v poklicne šole. In takih bo vsako leto več! Zato bi bilo prav, da bi v Litiji čimprej uredili srednjeročni načrt razvoja šolstva v občini, kar pa seveda ni odvisno samo od njih, temveč od mnogih dejavnikov.

Kdaj bodo torej učenci posebne osnovne šole v Litiji, poleg tople besede učiteljev okusili tudi tisto malo dobrin, ki jim po vsej pravici pripadajo — tako kot drugim otrokom?!

TONE URBAS

Učiteljev je še premalo

„Ker potrebujemo veliko učiteljev,“ pravi Mira Juvanova, uslužbenka pri temeljni izobraževalni skupnosti v Litiji, „štendiramo samo za učiteljski poklic kar 33 študentov. Na višjih in visokih šolah je letos 13 študentov, na srednjih pa 20.“

Višino štipendije določimo po merilih. Najvišja štipendija pri nas je 900 din, najnižja pa 300. Štirim dijakom dajemo študijsko pomoč, t.j. 200 din mesečno.

Vemo, da se nam bo posrečilo na naše podružnične šole privabiti po končanem šolanju predvsem tiste, ki so od tu doma. Učitelje iščemo torej na „domačih tleh“ in upamo, da bomo tako vendarle rešili kadrovske probleme.

—tu—

JUSTA PLANKAL obiskuje četrti razred posebne osnovne šole v Litiji. Doma je iz Bogenšperga. Tisto jutro, ko smo se srečali v razredu, je odšla z avtobusom od doma že kmalu po šesti uri. Potem ko je prišla v šolo v Litijo, je čakala na začetek pouka do 10. ure. Ob 14. uri je šla na avtobus, doma pa je bila ob 15.30. Njena sestra hodi šele v prvi razred in ima pouk od 12. do 15.30 ure. Od doma v šolo in potem zopet nazaj jo mahne kar peš. Po 17 kilometrov, da, po sedemnajst kilometrov v eno smer. Zjutraj gre od doma, vrne se zvečer; pozimi je že noč, ko pride domov. In to brez kosila, ob kosu kruha. Vezanje je Justa najbolj všeč. Kdo ve, koliko prtičkov, velikih in majhnih je že naredila. Te zadnje, ki jih je naredila v šoli, bo kar prodala, z denarjem pa si bo plačala šolo v naravi, ki jo je šola tokrat pripravila v Poreču od 18. do 25. junija. Foto: T. Urbas

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST LITIJAKO organizirati prevoze otrok?

V tem šolskem letu obiskuje na območju temeljne izobraževalne skupnosti Litija popolne in podružnične osnovne šole kar 2.251 učencev. Samo osnovni šoli v Litiji in Šmartnem imata okoli 1.300 učencev; med temi se jih skoraj polovica vozi. V litijski osnovni šoli pa je še okrog petdeset učencev, ki so upravičeni do organiziranega prevoza, vendar zanje prevoz še ni urejen. Kako priti pet, šest, sedem in več kilometrov daleč ob vsakem vremenu v šolo? To je sedaj problem slehernega učenca. Sčasoma bodo tudi tem učencem preskrbeli prevoz, vendar bo do konca letošnjega šolskega leta ostalo vse pri starem.

Temeljna izobraževalna skupnost v Litiji si prizadeva zagotoviti vsem vozačem redne prevoze v šolo in domov. Več o tem je povedal predsednik izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti v Litiji Boris Žužek:

„Samo v šmarsko osnovno šolo, ki jo obiskuje nekaj več kot 520 otrok, pripeljejo avtobusi kar 320 učencev. Za vse učence, ki so oddaljeni več kot pet kilometrov, se nam je nekako posrečilo organizirati redne prevoze, vendar pa je še vedno veliko takih, ki imajo do avtobusne postaje več kot uro hoda. Skoraj nemogoče pa je organizirati redne prevoze otrok na nekaterih območjih litijske osnovne šole, vendar si prizadevamo... Upam, da bomo že do začetka prihodnjega šolskega leta našli tudi izhod iz te zagate.“

Prihodnje šolsko leto nameravamo organizirati prevoz učencev s kombijem na matično šolo v Gabrovko. Morda si bomo lahko pomagali s posojilom republiške izobraževalne skupnosti in kupili tudi avtobus, s katerim bi zagotovili prevoz učencev višjih razredov po-

družnične šole v Gradišču v šolo v Dole. Tudi iz osnovne šole na Vačah nameravamo že letošnjo jesen prešlati vse učence višjih razredov v osnovno šolo v Litijo. Le v podružničnih šolah na Primskovem, Polniku in Konjščici bi ostal še v vseh osmih razredih kombinirani pouk, kajti tu skoraj ni mogoče redno prevažati otrok v Litijo ali Šmarje.

Za prevoze otrok odštujemo vsako leto precej denarja, pa tudi precej živcev izgubimo. Morda bi za ta denar, ki ga vsako leto plačamo avtobusnemu podjetju, lahko kupili en ali dva avtobusa, vendar...

— Med štirinajstimi podružničnimi šolami imate v teh šolah kar 32 kombiniranih oddelkov...

„Res je. Prizadevamo si, da bi bilo teh kombiniranih oddelkov čim manj. Nekaj teh težav bomo nedvomno rešili s prešolanjem, s prevozi otrok. Tam, kjer tudi to ne bo mogoče, bodo kombinirani oddelki ostali tudi v prihodnje!“

TONE URBAS

ŠENTJERNEJ:

Ne denar, temveč zemlja

SedANJI vzgojno-varstveni zavod v Šentjerneju že nekaj časa ne more več sprejeti v varstvo niti najbolj potrebnih otrok. Zato so se v Šentjerneju že pred nekaj leti odločili, da bodo zgradili nov vzgojno-varstveni zavod, za katerega so pridno zbirali denar. Zdaj imajo pravzaprav že vse, razen zemlje, kajti gradnja novega zavoda je odvisna prav od tega, kdaj bo dosežen sporazum o odkupu zemljišča.

MORDA ŠE NISTE VEDELI...

- da na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Litiji ena šola nima ustrezne telovadnice;
- da je le malo šol, ki bi imele svoja športna igrišča;
- da dosegajo kljub vsemu učenci teh šol zavidljive športne uspehe;
- da financira temeljna izobraževalna skupnost v Litiji poleg rednih dejavnosti A in B programa tudi vzgojno delo v vzgojno-varstvenih zavodih in osebne dohodke učiteljev glasbene šole;
- da je temeljna izobraževalna skupnost v sodelovanju s kulturno skupnostjo in delavsko univerzo ustanovila tudi štiri oddelke baletnega tečaja;
- da je v vsakem oddelku baletnega tečaja po 15 učencev;
- da je šola v Šmartnem edina v litijski občini, ki ima kulturno društvo — Zvonček; v osmih sekcijah je kar 150 učencev;
- da so doslej pripravili že deset zelo uspešnih prireditev, ki jih obiskalo okrog 2.000 obiskovalcev;
- da literarni krožek uspešno nadaljuje delo, s katerim so začeli pred osmimi leti;
- da sta začela delovati tudi pevski zbor in folklorna skupina;
- da imajo v osnovnih šolah v Gabrovki in Litiji razgibano kulturno dejavnost;
- da bodo v prihodnje tudi na teh dveh šolah ustanovili kulturno društvo;
- da imajo še vedno veliko stanovanjskih problemov, ker stanovanj za učitelje podružničnih šol;
- da vse do letos na Mamolju, kjer obiskuje osnovno šolo njenih prvih šest razredov le sedemnajst učencev, sploh niso imeli elektrike in vode;
- da so že lani zaprli podružnično šolo v Ribčah zato, ker ni bilo dovolj učencev;
- da predvideva srednjeročni program razvoja šolstva gradnjo novih šol v Litiji na Kresnicah, dvorazrednice v Štangi, nove telovadnice v Šmartnem in Gabrovki;
- da bo obiskovalo do leta 1977 osnovne šole na območju litijske temeljne izobraževalne skupnosti že več kot 2.300 učencev;
- da bo do takrat v male šole vključenih že nekaj več kot 1.400 predšolskih otrok in
- da bi za nove šole, telovadnice, popravila in vzdrževanje, brezplačne učbenike in prevoze, za sodoben pouk in za učiteljsko stanovanja potrebovali kar 26 milijonov dinarjev.

Težko brez nove šole

Stara osnovna šola v Litiji daje streho več kot 800 učencem osnovne, glasbene in posebne osnovne šole. Vsak prostor, vsak kotiček, je tudi v kleti dobro izrabljen. V odmoru je šola bolj podobna mravljišču kot šoli, v kateri vlada red in kjer poteka delo po natanko določenem urniku. Preseljevanje iz razreda v razred, iz kleti na dvorišče, pa zopet v razred, vsak dan, vsako uro, je nujno. Vsem tem ne vsečnostim pa se v litijski osnovni šoli ne bodo mogli ogniti vse dotlej, dokler v Litiji ne bodo zgradili obljubljenih nove osnovne šole.

„Lokacija za novo šolo v Litiji,“ pravi ravnateljica osnovne šole Eva Malenšek, „je že določena. Načrti so narejeni in predračun tudi! Skratka, za gradnjo nove šole je vse pripravljeno, le denarja še nimamo. Kdaj bomo toliko bogati, kdaj bomo zbrali potreben denar, je težko reči. Delovne razmere so take, da bi ga potrebovali pravzaprav že pred leti, vendar...“

S samoprispevkom občanov in delovnih organizacij v naši občini smo zgradili novi šoli na Primskovem in Konjščici, preuredili pa šoli v Jevnici in Šmartnem. Ko bo zgrajena nova osnovna šola v Litiji, bo v njej našlo prostor 16 višjih oddelkov osnovne šole. Stara šola bi poleg dajala prostor le nižjim oddelkom osnovne šole in vsem oddelkom posebne osnovne šole, hkrati pa bi lahko na obeh šolah organizirali podaljšano bivanje, s katerim smo sprva prostorsko nemogočih razmer začeli šele lansko jesen in še v prostorih vzgojno-varstvenega zavoda.“

V litijski šoli je veliko otrok, ki bi radi poleg malic dobivali šoli tudi kosila, vendar zaradi premajhne zmogljivosti kuhinje to ni mogoče! Veliko težav imajo tudi s telesno vzgojo, posebno pozimi, ker šola nima primerne telovadnice. V prostorih vzgojno-varstvenega zavoda gostuje oddelke podaljšanega bivanja, v katerem je samo dvajset otrok. Za več ni prostora!

Težave, ki že nekaj let tarejo učitelje in učence v Litiji, bomo lahko rešili le z novo šolo; tisto, o kateri že več let govorijo in bi jo v Litiji že zdavnaj potrebovali. Upajmo, da tisti obljubljeni jutri ni več tako daleč. Upajmo v imenu otrok in staršev in učiteljev.

VSI V MALIH ŠOLAH

Na območju Radelj ob Dravi so pred nedavnim pričeli delati letošnji oddelki malih šol. Tako se najmanj dvakrat tedensko zbere v učilnicah okrog 35 otrok, ki jih poučujejo elementarne, v Vuzenici, Muravljah in v Podvelki pa tudi vzgojiteljice. Male šole imajo že bogate izkušnje in so dokazale svojo upravičenost boljšimi uspehi v šolah.

Otroci zelo radi obiskujejo male šole, saj jih tu čaka poleg vsem drugačen sprejem kot v „pravi“ šoli. Poskrbljeno je tudi za ustrezne količine didaktičnega materiala, ki ga še vedno ni dovolj. Ponekod delajo izredno težkih prostorskih razmerah, kot na primer v Ribnici na Pohorju. Najlepše je seveda tistim otrokom, ki lahko hodijo v malo šolo kar v vrtce. Pri temeljni izobraževalni skupnosti pa že razmišljajo, kako bi povsod uvedli celoletno malo šolo. Prvi tovrstni poskus je bil lani opravljen prav v Ribnici na Remšniku, kjer so že bile 245-urne male šole. Seveda je za to premalo denarja in vzgojitelj.

Mira Juvanova

TEM BOLJE SE BOMO DELALI

STROKOVNA BESEDA — DEMONSTRACIJA — UČILO

Na rob II. mednarodni razstavi učil in šolske opreme na Gospodarskem razstavišču

Ugasnile so luči, oddahnili so si prireditelji, utihnili je žuborenje obiskovalcev, tuji in domači gostje so odšli.

Druga mednarodna specializirana razstava učil in šolske opreme za nami. Organiziral jo je zavod za šolstvo SRS s sodelovanjem republiške izobraževalne skupnosti Slovenije. Zahteven in ambiciozen načrt, ki ga je prizadeveni kolektiv zavoda uspešno izpeljal. Zanimanje in obisk razstave, ki sta presegla vsa pričakovanja, sta najlepša nagrada prirediteljem. Pokrovitelj razstave je bil predsednik slovenske skupščine Sergej Kraigher. V njegovem imenu jo je 16. aprila odprl predsednik prosvetno-kulturnega zbora skupščine Miloš Poljanšek. Naše najvišje predstavnike kulturnega in političnega življenja in druge goste je pozdravil direktor zavoda za šolstvo SRS Boris Lipužič.

Med drugim je dejal: „Želimo, da bi ta razstava pripomogla k večji učinkovitosti vzgoje in izobraževanja, da bi postala sredstvo izenačenja pogojev, ne glede na kulturne in gospodarske možnosti šole. Želimo, da bi bila učitelju v pomoč in razbremenitev.“ Ob odprtju razstave je predsednik republiške izobraževalne skupnosti dr. Avguštin Lah izročil nagrade in priznanja vsem učiteljem, ki so razstavili svoje izdelke.

Razstavo, ki je trajala od 16. do 21. aprila na površini 3.500 kv. metrov (v hali A in C), je obiskalo nad 12.000 ljudi. Razstavljalo je podjetij iz 10 držav. To je bila že druga tovrstna razstava, ki jo organiziral zavod za šolstvo Slovenije (prva je bila pred dvema letoma). Njene prednosti — v primerjavi s prejšnjo — se kažejo predvsem na strokovno pedagoškem poudarku: ob razstavi je bilo pripravljeno bogato medrepubliško posvetovanje o izobraževalni tehnologiji. Udeležilo se ga je 650 učiteljev iz vse Jugoslavije (še nikoli toliko, kolikor jih je bilo prijavljenih!). Udeleženci posveta spremljali 17 strokovnih referatov s področja izobraževalne tehnologije glede na modernizacijo vzgojno-izobraževalnega dela, uspešnega uvajanja v prakso in ustvarjalne povezave med institucijami in zavodi pri nas in s tujino. Poleg plenarnega dela je potekalo delo posveta še v dveh sekcijah: za računalništvo in programiranje pouk ter v sekciji za izobraževalno televizijo. O posvetu — dobro. Prevladala je ocena: posvet je bil na izredno visoki strojni ravni, njegova vsebina pa bo napotilo za nadaljnji študij in konkretno delo.

Nemajhen napredek razstave je bil oddelek „Učiteljeva ustvarjalnost“. Naši učitelji vstajajo iz svoje anonimnosti: razstavljajo svoje izdelke, dobivajo zaslužen priznanje in pohvalo. In ne nazadnje, še ena prednost: napredek strnjanih prizadevanj strokovnih, proizvodnih in poslovnih sil, ki postajajo interesna skupnost. Tokrat je razstava poudarila prvenstveno interes učitelja potrebe šole, pred interesom gospodarstva. Veliko je bilo takih strokovnih organizacij, ki so materialno precej vložile in tako prispevale k modernizaciji vzgojno-izobraževalnega dela.

ČAS KLEŠE

Čas, ki se neizprosno zajeda v našo notranjost, kot kipar kleše in spreminja naše obraze, z isto vztrajnostjo spreminja tudi obraz družbe.

Pod njegovim dletom odpadajo stari in vstajajo novi obrisi velike skupnosti, ki je v trenutku komaj slutnja novega. To ni le nova oblika, to je nova vsebina, novi odnosi...

Vse, kar je novo, zbuja odpor in navdušenje. Vsakemu novemu rojstvu botrujeta napor in žrtev, osvetljuje pa ga verovanje v novo, v boljši jutri...

V jutri za vsako našo šolo, s sodobnimi učili in svetlimi prostori, z učiteljem in učencem, ki soustvarjata vzgojno-izobraževalni proces, skupaj odločata in kritično ocenjujeta nova spoznanja.

Vera v ta jutri, ko bodo naši učitelji ustrezno cenjeni in nagrajevani.

Takrat, ko šola ne bo več Pepelka, ki se hrani z drobtinami. Enakovredna bo z gospodarstvom. Postalo nam bo končno jasno, da je izobraževanje naša najdragocenejša proizvodnja — kadrov. Vanjo smo dolžni in moramo vlagati. Pridobljene obresti bodo bogate: zagotovljena bo rast sposobnih, izobraženih ljudi, ki bodo ljubili in razvijali svoje delo ter spoštovali sočloveka.

Pomagati moramo našemu učitelju, pomagati naši šoli do sodobnih temeljev, sicer bo naša samouprava le beseda brez zvoka in odsev naše nemoči.

Dokajšen prispevek k tej pomoči, obenem spodbuda, priznanje in napotilo učitelju, je nedvomno mednarodna razstava učil in šolske opreme, obogatena z dnevnim medrepubliškim posvetovanjem o izobraževalni tehnologiji.

Čas kleše: skulptura ozivlja — jutri zelo hitro postaja danes...

kulturni užitek, pa še dobre želje na pot prihodnji razstavi, ki je, kot kaže, že prerasla v trajno manifestacijo za hitrejšo posodobljanje in opremljanje naše šole.

LISTI IZ BELEŽNICE

Da bi naši bralci dobili vsaj bežen vpogled mnenj in vtisov z razstave, smo zbrali izjave posameznikov — organizatorjev, predstavnikov podjetij, učitelja — ustvarjalca. Pogledali smo tudi v knjigo vtisov...

Posredujemo vam njihove odgovore v zelo zgoščeni obliki.

KAJ MENITE ...

O POSVETU?

Jože Valentinčič, vodja posveta: „V Sloveniji še nismo imeli tako visoko strokovne in mnogostranske obravnave sodobne izobraževalne tehnologije. Posvetovanje je dalo temeljit vpogled v današnja teoretična razmišljanja in iskanja na tem področju. Zavzetost pedagoške publike je pressegla vsa pričakovanja, saj je intenzivno spremljanje ostalo oba dneva nespremenjeno, čeprav je bil program zelo obsežen. Živo zanimanje pedagoške javnosti za to izobraževalno področje, za odprstost naše šole, za nove dosežke in znanstvena spoznanja, nam je zagotovilo, da subjektivna pripravljenost pedagoških delavcev ne bo ovira v procesu spreminjanja vzgojno-izobraževalne prakse. Dilema — ali tehnologizirati vzgojo in izobraževanje ali jo humanizirati — je razjasnjena. Humanizirati moramo proces vzgoje in izobraževanja, še bolj postaviti v ospredje učenca kot subjekt. Šola je tista, ki ga mora pripraviti na življenje in aktivno sodelovanje v samoupravni družbi. Sodobna tehnologija je pripomoček za učitelja in učenca pri odkrivanju novih spoznanj, pomoč pri produktivnem in ustvarjalnem delu. Menim, da si je v tem prvem širokem posvetu zavod pridobil izkušnje, da bo lahko naslednja prirediteljev še boljša.“

O UČITELJEVI USTVARJALNOSTI

France Demšar, strokovni vodja oddelka: „Želel bi, da bi si vsi proizvajalci učil in učnih pripomočkov z odprtimi očmi ogledali razstavni oddelek „Učiteljeva ustvarjalnost“ in v razgovoru z ustvarjalci našli ideje za to, kar učitelj resnično potrebuje. Poudarek razstavljenih učiteljskih eksponatov ni na njihovi selektivnosti, temveč na ustvarjalnosti, nad katero smo navdušeni. Razstavljena učila niso vsi potrjena, z nekaterimi se ne strinjamo. Poudarjamo pa svoje zadovoljstvo ob tem, da je naša javnost seznanjena tudi z drobnimi učiteljevim delom, ki zahteva njegovo vztrajnost, požrtvovalnost tudi doma v dolgih urah — od ideje do izdelave. Prav je, da bo naša javnost spoznala učitelja tudi z njegove delovne strani, ne samo po osipu. Upam, da so učitelji letos dobili pogum, saj si doslej v svoji skromnosti niso upali v korak z elektronom. Razstavljen je le delček učiteljevega dela. Verjamem, da bo prihodnja razstava tudi na tem področju obsežnejša.“

Na oddelku „Učiteljeva ustvarjalnost“

teljeva ustvarjalnost“ in v razgovoru z ustvarjalci našli ideje za to, kar učitelj resnično potrebuje. Poudarek razstavljenih učiteljskih eksponatov ni na njihovi selektivnosti, temveč na ustvarjalnosti, nad katero smo navdušeni. Razstavljena učila niso vsi potrjena, z nekaterimi se ne strinjamo. Poudarjamo pa svoje zadovoljstvo ob tem, da je naša javnost seznanjena tudi z drobnimi učiteljevim delom, ki zahteva njegovo vztrajnost, požrtvovalnost tudi doma v dolgih urah — od ideje do izdelave. Prav je, da bo naša javnost spoznala učitelja tudi z njegove delovne strani, ne samo po osipu. Upam, da so učitelji letos dobili pogum, saj si doslej v svoji skromnosti niso upali v korak z elektronom. Razstavljen je le delček učiteljevega dela. Verjamem, da bo prihodnja razstava tudi na tem področju obsežnejša.“

Na rob razstavi naj dodamo še naše priznanje in zahvalo prirediteljem za informacijo in

O RAZSTAVI NASPLOH?

Karel Kos, predsednik razstavnega odbora: „Zavod je k razstavi prispeval zelo veliko, čeprav ima le mlado ekipo svetovalcev, ki se ukvarjajo z učno tehnologijo. Kot napotilo je zavodu rabilo dejstvo, da naše šolstvo ne more več opravljati svoje funkcije brez sodobne učne tehnologije. Ker smo na področju šolske prakse sami, smo morali prevzeti izobraževanje učitelstva in njihovo seznanjanje z znanstvenimi dosežki doma in v tujini. Menim, da je razstava uspela, saj je bogatejša, didaktično bolj urejena od prejšnje. V velik napredek štejem tudi to, da smo pridobili učitelje, ki sami soustvarjajo. Upamo, da bomo v prihodnje še bolj mobilizirali ljudi in zagotovili stalen dotok učnih pripomočkov. Dobro bi bilo, da bi nas v prihodnje Gospodarsko razstavišče vključilo v svoj program in prevzelo organizacijo, tako da bi se mi lahko bolj posvetili pedagoško strokovnemu vidiku. Tako bi bila lahko razstava še boljša, še bolj bogata. Prav bi bilo razmišljati tudi o denarju za odkup učil iz tujine. Ker zavod nima denarja, si ne more privoščiti, da bi dobra učila iz tujine obdržal in odkupil.“

Prepričan sem, da bo prihodnja razstava še boljša, da bo na njej sodelovalo še več učiteljev, da bomo imeli še več učil in več denarja.“

Jure Gartner, sekretar razstavnega odbora: „Menim, da je razstava zelo uspešna, da bo na njej sodelovalo še več učiteljev, da bomo imeli še več učil in več denarja.“

Sava film: Ta razstava je veliko boljša kot prejšnja, več je eksponatov in več okusa. Izpeljali smo dobro sodelovanje s tujino. Mislim, da bi vsaka šola morala imeti dovolj denarja za nakup učil. Zal pa vem, da nekatere šole nimajo denarja niti za osebne dohodke! Kakšno je tako gospodarjenje?

IZ RAZSTAVNE KNJIGE VTISOV

„Razstava bo imela zagotovo velik odmev...“

„Kje je sodobna učna tehnologija v svoji celotnosti? (Multimedijski sistem, uporaba računal ipd.)...“

„Kdaj bo razstava po obsegu, vsebini in ravni enakovredna z DIDACTO? Iskreno želim tak razvoj in napredek...“

„V primerjavi z drugimi razstavami učil in šolske opreme v svetu, je področje za likovno vzgojo preskromno...“

„Razstava — šola prihodnosti, na videz zelo bližnji. Na žalost učimo v sedanosti, v starih prostorih in s starimi učili...“

„Kje so razstavljalec priročnikov in učbenikov? ...“

„Se veliko uspehov in napredka...“

NAGRAJENI IN POHVALJENI USTVARJALCI

Za razstavljena učila in učna sredstva, ki so jih sami ustvarili, so prejeli nagrade naslednji učitelji in zavodi: Vzgojiteljska šola v Ljubljani za improvizirano glasbila, lutke in didaktične igrače, Almira Marušič iz Kopra

S posveta o izobraževalni tehnologiji

vodnji in trgovini, na večjo specializacijo posameznih podjetij in na specifično trgovsko mrežo. Upam, da bomo kmalu lahko nabavljali učila in vse, kar je

šolam potrebno, v več krajih Slovenije.

Se nekaj mislim, da je učna tehnologija tako napredovala, da ne moremo več čakati na ponudbe iz zahoda, temveč da moramo izkoristiti svoje moči v Sloveniji in Jugoslaviji. Verjamem in upam, da bo sedanja razstava postala, vez med univerzo, strokovnjaki v podjetjih, zavodom in učitelji.“

BESEDO IMAJO PODJETJA

Državna založba Slovenije in Mladinska knjiga: Premalo prostora imamo za drobna učila, ki so učitelju najpotrebnejša. Vse naročnike moramo napotiti v naše prodajne prostore, ker teh učil na razstavi ne moremo pokazati.

O CARINI

Predstavniki PROSVETE iz Beograda Milovan Veselinović nam je povedal: „Za vse proizvode, ki so učila in se uporabljajo zgolj kot učila, ni carinskih dajatev. Carinski stroški znašajo največ 4 do 5 %; tu so vključeni tudi špediterski stroški. Izjema so magnetofoni in kinoprojektorji, ki se lahko uporabljajo tudi v druge namene. Za velike artikle, kot so kompjuterji in stružnice, morajo poslati šole sekretariatu potrdilo, da bodo navedene artikle uporabljale kot učilo. Poslati morajo še prošnjo na carino. Tako bodo tudi pri nakupu teh učil lahko izkoristili carinske olajšave.“

Sava film: Ta razstava je veliko boljša kot prejšnja, več je eksponatov in več okusa. Izpeljali smo dobro sodelovanje s tujino. Mislim, da bi vsaka šola morala imeti dovolj denarja za nakup učil. Zal pa vem, da nekatere šole nimajo denarja niti za osebne dohodke! Kakšno je tako gospodarjenje?

IZ RAZSTAVNE KNJIGE VTISOV

„Razstava bo imela zagotovo velik odmev...“

„Kje je sodobna učna tehnologija v svoji celotnosti? (Multimedijski sistem, uporaba računal ipd.)...“

„Kdaj bo razstava po obsegu, vsebini in ravni enakovredna z DIDACTO? Iskreno želim tak razvoj in napredek...“

„V primerjavi z drugimi razstavami učil in šolske opreme v svetu, je področje za likovno vzgojo preskromno...“

„Razstava — šola prihodnosti, na videz zelo bližnji. Na žalost učimo v sedanosti, v starih prostorih in s starimi učili...“

„Kje so razstavljalec priročnikov in učbenikov? ...“

„Se veliko uspehov in napredka...“

za zbirko učnih listkov za začetno branje in pisanje, Milena Motoh in Mira Silc iz Ljubljane za stenske slike za pouk gospodinjstva, Ronald Malej iz Smlednika za prevozno demonstracijsko mizico za fiziko, Peter Šobar in Stane Hribar iz Kočevja za aparat za termično rezanje stiropora in Jože Pernat iz Divače za učilo „prostorski kot za obravnavo pravokotne projekcije“.

Pohvalo za svoje izdelke so prejeli naslednji učitelji: Vilma Jenko iz Kopra, Majda Vrečko iz Ljubljane, Pavel Planinšek iz Mežice, Pavla Leimer iz Lendave, Miro Bibič s Cola, vzgojno-varstveni zavod Stari Vodmat iz Ljubljane, Božidar Jelen iz Ljubljane, Viljem Deržaj iz Ljubljane, Stanko Kotnik iz Maribora, Marija Menih iz Kranja, Arpad Salamon iz Velenja, ing. Andrej Rečnik iz Maribora in Franc Režun iz Trebnjega.

Vsem nagrajenim in pohvaljenim iskrene čestitke!

OD IDEJE DO IZVEDBE

Na pljusk vprašanj: kdo, kdaj, zakaj, kje, kdo se in kako čimprej, nam je Milena Motoh, učiteljica iz osnovne šole France Rozman-Stane iz Ljubljane, nagrajenka za stenske slike za pouk gospodinjstva, odgovorila:

„Čista potreba po učilu za naš predmet in podpora pri Društvu za gospodinski pouk učiteljic sta pripomogli k izbiri strokovno in metodično najbolj pripravljenih tem in, seveda, najbolj potrebnih. Ideja obstaja že dalj časa, prav tako tudi za silne improvizacije. Do prave izvedbe pa je prišlo komaj letos. Bila sem sama pri tem delu, le želja po nazornosti me je gnala naprej.“

O odzivnosti kolegov ne morem govoriti, saj ima naš predmet premalo ur. Učilo se ni bilo v prometu, sedaj je prvič razstavljeno. Uporabljeno je bilo v ozkem krogu le na nekaterih šolah: na osnovni šoli Tone Čufar v Ljubljani (ista ideja v drugi izvedbi), na šoli Hinka Smrekarja in morila še na kakšni.

Pri stenskih slikah za gospodinski pouk smo pri likovni obdelavi poudarili estetski videz. Prav zato smo uporabili moderno grafično sredstvo — severski način „designa“. Zelo dobrodošla bi nam bila podpora kolegov na šolah in moralna spodbuda prirediteljskih ustanov. Lepo bi bilo, če bi se prizadevanja učiteljev za ustvarjanje novih učil vsaj delno štela v delovni čas. Pri izdelavi zahtevnejših učil bi nam prišla prav materialna podpora, saj veste...

O razstavi? Vsa čast prirediteljem in hvala jim za svo oporo, za priznanje in organiziranje razstave, ki nam vsem zelo veliko pomeni. Uspešen start pri našem predmetu naj bi naše šole podprle, prav tako tudi prizadevanje posameznikov s tem, da bi zagotovile učiteljem denar za nakup še narejenega in recenziranega učila. Če imajo denar za draga učila, se bo našel tudi za naše stenske slike za gospodinski pouk, ki jih je zavod že potrdil.“

Stisnili sva si roke in že je odhitela. Morda bo ob razstavi našla spet novo idejo...

TEA DOMINKO

LES DEMOISELLES D'AVIGNON (1907), Pablo Picasso

PICASSOJA NI VEČ – OSTAL JE PICASSO

V Mouginu blizu Cannesa je preminil Pablo Picasso. Kljub temu da je segel v dvaindevetdeseto leto starosti, nihče ni pričakoval nenadnega konca. Bržčas zaradi njegovega neusahljivega vitalizma. In neutrudne vneme za delo. Spanec, ki je živel v Franciji, a bil s svojimi deli doma povsod. Spanec, ki se je odločil živeti zunaj svoje domovine zaradi Frankovega režima. Umetnik, ki je buril duhove povsod po svetu, vztrajal v svojih najdenjih, ne meneč se za polemične peripetije. In ostal je zmagovalec. Morda bi se zdelo njegovo levičarsko usmerjenje le poteza drugih, toda Picasso je nosil v sebi vero v socialno pravičnost. Predvsem pa je ostal umetnik, in to zares izjemnega formata. Od del pariškega začetka, kjer čutimo ob vplivih Toulouse-a-Lautreca silovitost samosvoje osebnosti, pa do zadnjih del, ki bodo javnosti na voljo na majski razstavi v Avignonu. Le da tokrat umetnika ne bo več.

In vendar je prezgodaj, da bi mogli strniti vse njegovo delo. Za statistike je zgovorno, da je ustvaril okoli 10.000 umetnin, naj gre za slike, grafike, risbe, lepljenke, plastike, keramiko. Številka pove le toliko, da gre za izjemno plodno umetniško osebnost. Izjemnost pa zaobjema tudi raznovrstni krog umetnin po svoji formalni, izrazni plati. Koliko novega je podal v izraznih odkritjih, pa ne bi mogli osvetliti zgolj mimogrede. Vse od modrega in rožnatega obdobja je opozarjal nase, s kubizmom je sprožil docela novo pojmovanje likovnega izražanja. Njegovega neoklasicizma gotovo ne moremo pojmovati kot nostalgijo za bukoliko. Neokubizem spet ni ponovitev poprejšnje kategorije oblikovanja. In še nazadnje je zaupano, da bo avignonska razstava znova nova in drugačna od tega, kar smo videvali pri Picassu zadnje čase. Kot da se je združilo v njegovem življenju več življenj, kot da je živel v njem več umetnikov. A je povsod čutili njegovo osebnost, ne glede na potezo, barvo, motiv.

Težko bi bilo odbrati iz množine njegovih del tista, ki pomenijo mejnice, ki se posebno izstopajo. Ni dvoma, da je srečanje s Picassovim delom vselej doživljeno. In vendar iz množine takih umetnin ni težko posebej ločiti njegove „Guernice“. Porodila se je kot boleč odsev španske državljanske vojne, ko so letalske bombe porušile nedolžno baskovsko naselje, izrazila pa se je kot pretresljiv človeški protest zoper vsakršno vojno, zoper vsakršno nasilje. „Guernica“ ni le Picassova posebna umetnina, je ideja, ideja zoper kakršnokoli razčlovečenje.

O sebi je dejal, da ni nikoli iskal, marveč našel. Tolikšne samozavesti ne gre pripisati človeku, ki bi precenjeval svoje umetniške sposobnosti, pač pa umetniku, ki se zaveda bistva svojih ustvarjalnih hotenj. Naj gre za „Slepega kitarista“ ali za „Ženo pred ogledalom“, za „Bikoborbe“ ali „Tihožitje s kitaro“ in za mnoge, mnoge druge stvaritve različnih dob in slogov. V XX. stoletje je vstopil s tolikšno razsežnostjo kot nihče drugi. Zato ga je eden izmed likovnih poznavalcev imenoval Michelangela svojega časa. Preminul je Picasso, v svojih delih pa je ostal med nami.

I. G.

NENAVADNA TISKOVNA KONFERENCA

Ob izdaji dveh zbirk pesmi za otroške pevske zборе in solo- pevce – KDOR ZLATE STRUNE BRATI ZNA – je Državna založba Slovenije priredila tiskovno konferenco. Urednik glasbene redakcije založbe Janez Bitenc (poleg njega sta urednika še Matija Bravničar in Bogomil Gerlanc) je navzoče takole seznanil z izjemno privlačnim dnevnim sporedom:

„Ob tej priložnosti smo namreč organizirali kratek koncert, na katerem bodo naši gostje, sopranistka Zlata Ognjanovičeva, basist Jože Stabej ter otroški pevski zbor glasbene šole „Franc Šturm“ pod vodstvom dirigenta Janeza Kuharja in prof. Silve Hrašovčeve, predstavili nekaj pesmi iz pravkar izšle zbirke KDOR ZLATE STRUNE BRATI ZNA.“

Peli so nam in čarali lepoto del skladateljev romantike iz prejšnjega stoletja. Užitek je bilo poslušati. Še več: vsem navzočim je bilo jasno, kakšen je namen in pomen teh izdaj in tudi njihova vrednost. To pa je menda največ, kar si novinar na tiskovnih konferencah lahko želi: jasnosti, da bo lahko napisal – to je dobro (ali pa ni), potrebno in koristno za duhovno ali telesno rast mladih, v pomoč pri delu in podobno; da mu ne bo treba tuhtati in ugibati, kako bi napisal, da bi najbolje predstavil to, kar je pred njim in čemu rabi – ko včasih niti sam ne ve, zakaj naj bi bila zadeva tako zelo uporabna.

Skladatelj Bitenc je dalje pripovedoval: „Uredništvo muzikalij je organiziralo tiskovno konferenco zategadelj, ker meni, da je naša kulturna javnost vse premalo obveščena o delu, ki ga že malo manj kot 30 let opravlja ta oddelček pri Državni založbi Slovenije. Le malokdo ve, da je pri založbi izšlo 432 različnih glasbenih izdaj v skupni nakladi nad 1.200.000 izvodov in da prav to uredništvo oskrbuje nad 9.000 otrok, gojencev 45 glasbenih šol, dve srednji glasbeni šoli pri nas in nekaj šol v drugih republikah ter številne pedagoge na osnovnih šolah z glasbenimi učbeniki in priročniki. Želimo, da po tolikem času tihega dela javnost seznanimo z našim delom.“

Obe zbirki KDOR ZLATE STRUNE BRATI ZNA obsegata 43 skladb desetih skladateljev. Zbrala in uredila jih je Silva Hrašovčeva, besedilo je prevedel in priredil Jože Humar, avtorica ilustracij pa je Marjanca Jemec – Božičeva. Zbirki bosta – kot že marsikatero dosedanje delo Državne založbe Slovenije – v izdatno pomoč glasbenim pedagogom, otroškim pevskim zborom pa v veselje.

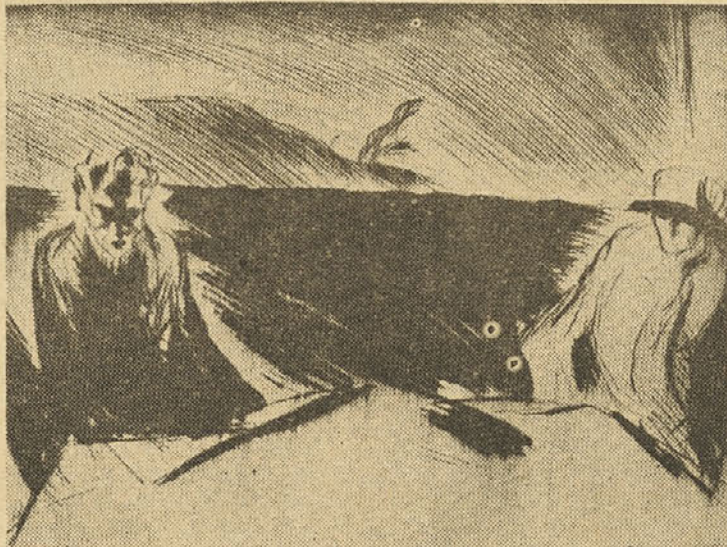
N. MAURER

GRAFIČNA RETROSPEKTIVA B. JAKCA

Ljubljanska Moderna galerija je odprla retrospektivno razstavo grafičnih del Božidarja Jakca. Morda je k temu pripomogel izreden uspeh Jakčeve razstave v Mariboru, gre pa tudi za oddolžitev umetniku, ki je bil ob obletnici kar nekam pozabljen, ne da bi upoštevali, da ima tudi njegov poetični realizem svoje občudovalce.

Ni naključje, da je Moderna galerija pripravila retrospektivo Jakčevih grafičnih del različne vrste tehnik. Ni dvoma, da je Božidar Jakac osebnost, ki je z grafičnim delom in pedagoškim delovanjem pripomogel, da se je grafika na Slovenskem zelo uveljavila z mnogimi grafičnimi dosežki. Grafika je tudi osredje Jakčevega umetniškega delovanja. Vse od nepogrešljivega ekspresionističnega obdobja, do kasnejšega realizma, ki je zgodaj dobil pridih lirizma in minuciozne tehnične izdelanosti, pa do partizanskih kronik in zadnjih del. In nepogrešljivi portret je stalni predmet umetnikovega zanimanja, kar je značilna in ne naključna poteza Božidarja Jakca.

Cepprav bodo obiskovalci povečini prepoznali Jakčeve grafike iz poprejšnjih razstav, pa je v retrospektivo vključenih tudi nekaj del iz zadnjega časa. Skrbno izbrana retrospektiva pa omogoča, da znova obudimo spomin na bogato tematiko Jakčevih grafik, na izredno obvladovanje grafičnih tehnik. Razstava zrcali zelo delavnega oblikovalca, ki znova preseneča s številom svojih raznovrstnih grafik; teh pa je v resnici mnogo več, kot nam jih prikaže razstava. Jakčeve grafike so v svoji preprosti neposrednosti in jasnosti sila komunikativne, zato bo retrospektiva gotovo privabila veliko obiskovalcev.

DVA ČLOVEKA (1923), suha igla, Božidar Jakac

Letošnja 1. številka revije Vzgoja in izobraževanje

Pred dnevi je izšla letošnja 1. številka revije za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela Vzgoja in izobraževanje.

Uvodnik je napisal direktor zavoda za šolstvo SR Slovenije in glavni urednik Boris Lipužič. Bralce seznanja z akcijskim programom zavoda za šolstvo SRS pri krepitvi socialistične vzgoje na marksističnih idejnih osnovah.

Jože Trček je napisal prispevek Sodelovanje učitelja s starši. V članku analizira vse važnejše komponente, ki se kažejo na relaciji učitelj – učenec in starši. Pri obravnavi te problematike jasno poudarja, da šola ne more dosegati trajnih uspehov, če ne navezuje tesnih stikov s starši.

Z razvojem šolske telesne vzgoje nas seznanja Janez Tome. Avtor se zavzema za športno večstranost pri otrocih, toda opozarja, da moramo biti pri tem stvarni ter upoštevati zmogljivost otrok in učiteljev. Predlaga na temelju deduktivnih izkušenj – da bi bilo primerno posredovati telesno vzgojo pri obveznem delu po izboru in kvaliteten šport kot nadgradnjo pri šolskem športnem društvu.

Mirjana Borčič razpravlja o izhodiščih filmske in televizijske vzgoje. Avtorica nas seznanja z zgodovinskimi razvojem filmske in televizijske vzgoje, interpretacijo filma ter z izkušnjami na področju filmske in televizijske vzgoje pri nas.

Zelo dragocen je prispevek dr. Leona Zormana, ki pod naslovom Nekatera teoretična in praktična vprašanja šolske psihološke službe analizira, kako psihologija lahko pomembno prispeva k izboljšanju vzgojnega in izobraževalnega dela. Z utemeljitvami zavrača stališča in po njegovem pavšalne in strokovno neutemeljene ocene I. Ferbežarja o delu šolskih psiholoških služb. Avtor razčlenjuje uporabo psiholoških testov, udeležbo učitelja pri psihološki kompleksni obravnavi ter opozarja, kako potrebno je podiplomsko izpopolnjevanje pedagogov.

Dr. Jože Širec se nam tokrat oglaš s prispevkom Vedeti ali znati? Avtor obravnava analizo, ki so jo izdelali na pedagoškem inštitutu pri univerzi v Ljubljani. Analiza govori o tem, kakšen pomen pripisujejo osnovnošolski učitelji, ob ocenjevanju znanja učencev – osnovnemu in operativnemu znanju.

Bralci bodo prav gotovo z zanimanjem prebrali prispevek Ane Tomičeve Matematični pouk v prvem reformnem letu. Avtorica nas seznanja s stališči učiteljev do reforme osnovnošolske matematike, s potekom matematičnega pouka v prvem razredu, znanjem učencev. Ob tem poudarja, da so učitelji izredno prizadevno sodelovali pri realizaciji tega pomembnega projekta.

O izkušnjah šole v naravi v šolskem letu 1971/72 piše Jože Beslić. Irena Levičnik nam je prispevala zelo dragocen in aktualen prispevek Mala šola v Sloveniji.

Mag. Nuša Kolar govori o Metodčnih smernicah za pripravo otrok na šolo. Avtorica analizira izhodišča za oblikovanje smernic za delo v mali šoli, v kateri skušamo vključiti čim več otrok v načrtno organizirano, družbeno predšolsko vzgojo.

Milan Adamič nas seznanja z grafičnimi smotri pri poučevanju, uporabi shem, diagramov, grafikonov in daje navodila, kako si učitelji sami lahko pomagajo pri izdelavi naštetih grafičnih sredstev.

Silno dragocen in zanimiv je prispevek Mira Lužnika. V sestavku pod naslovom Avstrijsko šolstvo utira nove poti nas avtor seznanja z uvajanjem šolskih poskusov, organizacijo pedagoško-psihološke službe, ugotovitvami podkomisij za vsebinsko metodična vprašanja napredovanja učencev v sosednji Avstriji.

Razen omenjenega prinaša revija še vrsto drugih prispevkov, informacij, recenzij, seznam potrjenih učbenikov in učil ter seznam novih knjig iz knjižnice zavoda.

DRAGO NOVAK

ANDREJ KOKOT:

PESNIŠKI LIST 9

„Pesniški list 9“ Andreja Kokota ustvarja s fotografsko-grafično opremo Apolonija Zvesta koherentno povezavo med pesniško izpovedjo in dokumentom. Koroški pesnik se je odzval dnevnim dogodkom in zvezi s koroškimi dvojezičnimi napisi. Kot že poprejšnji pesnik tudi tokrat s preprosto, a iskreno besedo spregovoril o svoji ožji domovini. Kratke pesmi v svobodni verzni ritmični obliki so brez primesi tendenčnosti, zato pa toliko prave govorijo o zatrtosti koroškega človeka. Ob krivicah pa se pesnik utrjuje spoznanje o nujni vztrajanja in premagovanja ovir.

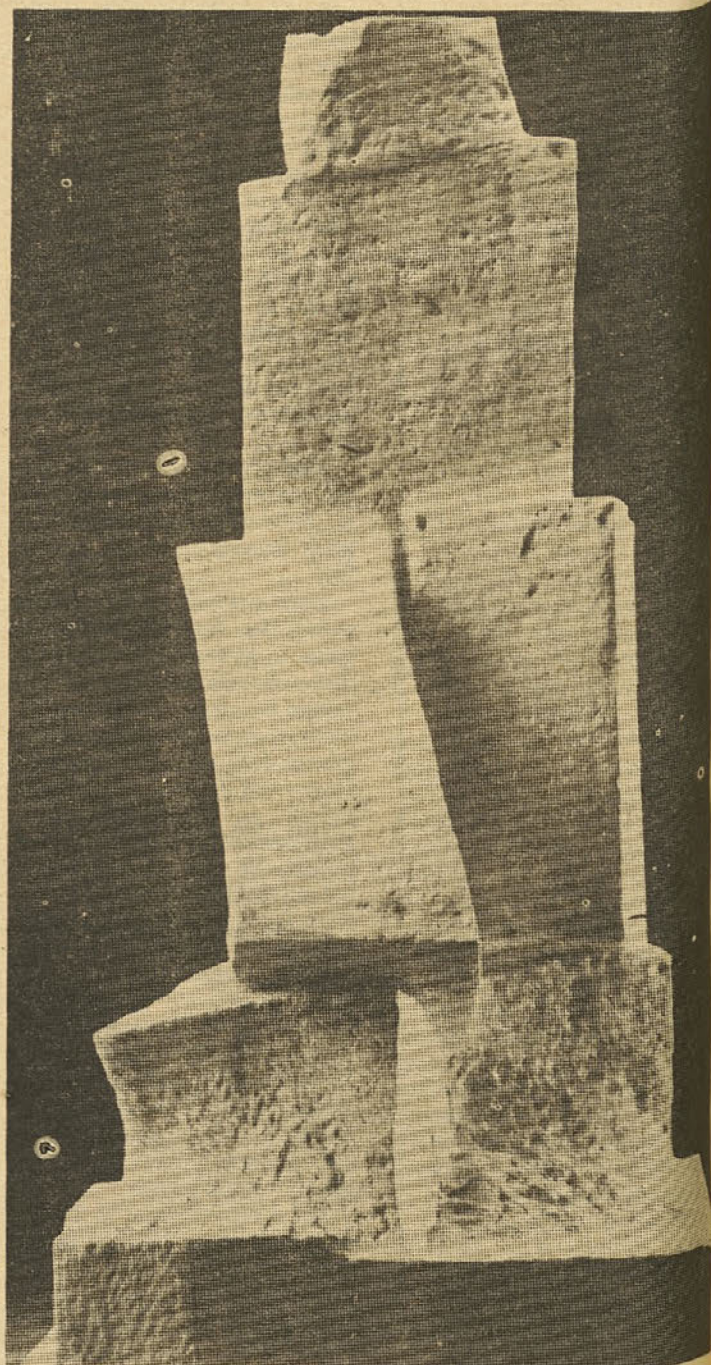
Aktualno o današnji umetnosti

NA POL POTI

Avstrijski kipar Wotruba v svojih najnovejših delih ne oblikuje figur, temveč le sklada in ureja kamnite bloke. V klasičnem „kipskem jeziku“ jih pušča nedotaknjene. Umetnik niha med kiparsko oblikovanjem in arhitektonsko konstrukcijo. Večini se zdi, da kamniti blok še ne izraža dovolj – tako da bi bil lahko že sam po sebi umetnina. Poznamo pa tudi take ljubitelje lepote, ki nam predstavijo kar naravno oblikovan kamen ali drevesno vejo. Wotruba delo seveda ni samo to, čeprav je v njem očitna težnja po respektiranju same narave. Zdi se, da nam kipar s svojimi deli govori: „lepo samo tisto, kar je oblikoval umetnik. Kljub temu pa je za taka plastika že kar preveč cenena. Kip predstavlja le eno fazo nekdanjega postopka – od kamnosekovega obrtniškega dela do dovršene umetnine. V času, ko reprodukcijska sredstva vseh umetnin prevzemajo dokumentarno funkcijo, bi našli celo zagovornike takih del, ki skušajo dokazovati, da ni nujno, da bi se kipar s svojimi diletom znesel nad vsakim kosom kamna. In dalje: čemu bi priznavali samo pot skozi intuicijo? Kdaj pa kdaj mora človek vendar priznati, da je še svet zunaj njegovega in da je tudi ta lahko lep. Sele tedaj, ko prične priznavati, da ni vse odvisno od njega, njegove ocene in volje, postane njegovo življenje popolnejše in lepše. Zato mivo: za tako lepoto ni niti potreben skrajni napor – tako kot v večini umetniških postopkov na poti do uresničitve. Za to postopke že narava sama in nam ponuja umetnine.“

Odkod je Wotruba povzel svojo zasnovo, ne vemo. Ob pomembnejših manifestacijah kiparske umetnosti, tako imenovanih simpozijih Forma viva, najdemo številne primerke umetniških zasnov, pomenijo uveljavljanje vrednostne dvojnosti. Mnogi današnji umetniki se ne odločajo več samo za klasični način upodabljanja oblikovanja, vendar pa ohranjajo nekatere prvine klasične umetnosti, večinoma obrtniške. Taka dela so mejniki klasične umetnosti, pomenijo konec umetnosti posnemanja, konec človekove vizije o izboljšanjem svetu, konec sanjarjenja in neposrednega odnosa človeka do narave. Ali ni v tem protislovju – da proglašamo nekateri za umetnino le delo, narejeno po racionalno izdelanem programu, drugi pa odkrivajo lepoto narave same, brez človekovega sodelovanja, povsem normalno, da tretji zapadejo v dualizem. Morda pa je v taki zasnovi skrita celo bojazen, češ da bi po klasični poti sedanjí človek ne zmožal več ustvariti takih del, kot so jih Fidijs, Michelangelo, Rodin? Današnji poizkusi, da bi kiparsko umetnino zreducirali le na sestav prizmatičnih geometrijskih oblik, gotovo niso zgolj naključja. Iz takih del govori prepričanje, da mora vsak čas dati svojo umetnost. Toda, tudi moderno in sodobno ne je treba oživiti. Dokler si kiparstvo privoščijo le takšne abstrakcije, pa ostajajo tovrstna dela pretirano racionalna. Zato ostajajo umetniško na pol poti in pomenijo za večino le dobro vajeno kamnoseške delavnice.

IGOR PLEŠKO

VELIKA SKULPTURA (1972, 218 x 102 x 95), Fritz Wotruba, Avstrija

RADIO IN ŠOLA

MEHURČKI

Tokrat nekaj besed o eni literarnih radijskih oddaj za otroke z naslovom „Mehurčki“. Trikrat mesečno objavljamo ob četrtkih na I. programu lepe verzice, ki so jih za otroke napisali domači in tuji pesniki. Pa tudi v II. programu so pesmi za otroke našle svoj prostor. „Mehurčki“ se tam pojavljajo dvakrat mesečno, tudi ob četrtkih.

Otroci se v teh oddajah srečujejo s poezijo, predvsem z najnovejšo sodobno slovensko liriko za otroke, še neobjavljeno v zbirkah in v mladinski periodiki. V oddaje pa pogosto vključujemo tudi prevode iz lirike drugih jugoslovanskih narodov in prevode iz drugih literatur. Z oddajo želimo vzpostaviti čim bolj neposreden odnos otroka do literature, doseči vživljanje v njemu neznan svet pesniškega ustvarjanja.

Otrokova afiniteta do poezije traja približno do osmega, devetega leta. Potlej afiniteta, predvsem do lirске pesmi, upade, bolj ga zanima epska, z akcijskim dogajanjem. Zato je treba to obdobje čim bolj izkoristiti, saj se v njem otrok najlaže spoznava z vezano besedo, ob pesmihi bogati svoj besedni zaklad

in odkriva lepote slovenskega jezika.

Izkušnje kažejo, da otroci v tem obdobju želijo poslušati poezijo — da jo imajo radi, če jo poslušajo. Izkušnje vseh, ki se s tem problemom ukvarjajo, pa tudi kažejo, da vsi odrasli otroku preveč poredko posredujemo poezijo živo, akustično. Morda je eden glavnih vzrokov za premajhno zanimanje otroka za poezijo v tem obdobju, da se pedagogi, vzgojitelji in starši sami ne znajdejo v posredniški vlogi med knjigo pesmi in otrokom. No, in del te posredniške vloge prevzema radio s svojimi oddajami lirike za otroke.

Prilagam nekaj najnovejših pesmi, ki jih je za našo oddajo odbral pesnik Niko Grafenauer, avtor pesmic o Pedenjpedu, svežih, preprostih in domiselnih pesmi, ki so že našle pot do otroških src pa tudi do vseh tistih odraslih, ki znajo uživati ob lepi in zvočni pesniški besedi. Pesnice, ki jih danes objavljamo, so nastale v zadnjem času in še niso prišle na strani mladinskih revij in časopisov. Prislunhete jim lahko 26. t. m. ob 14.00 uri na našem II. radijskem programu.

KAMELEON

Imel je ene same hlače,
in sam oguljen havelok,
a vendar je vsak dan drugače
opravljen hodil naokrog.

Čudno, čudno.

Nekoč je bil kameleon,
kameleon od pet do glave.
Oblačil se je kot baron
v neštete barvaste oprave.

Čudno, čudno.

Čudili so se gizdalini
med damami in med gospodi
v kameleonovi bližini
njegovi raznobarni modi.

Čudno, čudno.

Dokler se ni razširil glas,
ki se dandanes kroži,
da se menjavajo ves čas
le barve na njegovi koži.

Čudno, čudno, prav zares
čudo vseh čudes!

SLONOKOŠČENI MOST

Kam se pne, v katere kraje
ta slonokoščeni most?
Je kaj trden, se ne maje?
Trden je kot kamenkost!

Slonokoščeni vlaki
po njem ropotajo
v slonokoščeno mesto
na slonokoščeno postajo.

Za belimi mestnimi vrati
so slonokoščene palače,
v njih žive knezi in principi
lepo po domače.

Tam je slonokoščeni stolp
za pesnike in modrijane
in slonokoščena polt
krasi državljane.

Iz mesta so napeljane
slonokoščene stopnice
k slonokoščnemu dvorcu
slonokoščene kraljice.

A slonokoščene kralja
bi v dvorcu brez haska iskali.
Pred mnogimi leti je utonil
na Slonokoščeni obali.

PAV

Kakšna zlikana kočija
na dvorišče k nam zavija?

Je v njej kralj ali kraljica?
Car z ministri? Cesarica?

Kje so paži in spletične,
če sedijo v njej kraljične?

Je odjezdil princ na lov
in zdaj pelje plen domov?

Ali pa se vrača s plesa
kakšna pravljčna princesa?

ko bo peljal mimo nas
pav s kočijo svoj okras.

Toda sam, brez kočijaža,
kralj menda se ne prevaža?

Kje so sluge in dvorjani,
da bi jezili ob strani?

Vaša gnada, kaj bi rada?
Komu v čast vsa ta parada?

Kdo bi vedel, kdo bi znal?
Brž snemimo kape z glav

in se umaknimo v kraj,
kot velevali običaj,

KAJ JE NA KONCU SVETA?

Na kvizu za bistre živali,
so čudno modrost spraševali.
Pove naj, so rekli, kdor zna,
kaj je na koncu sveta?

Na koncu sveta? je beseda
zamikala najprej medveda.
Na koncu sveta? Hm, seveda,
na koncu sveta je panj meda.

Na koncu sveta? ugiha kura.
Mine minuta, pol ure, ura ...

Na koncu sveta, udari v črno,
na koncu sveta je zlato zrno!

Goska si beli belo glavo:
Na koncu sveta? Kaj bi bilo?
Na koncu sveta? tuhta krava,
na koncu sveta rase trava.

Na koncu sveta? pravi žaba,
tam nam prede več kot slaba,
tam je velik počen lonec,
v njem je vsake zgodbe konec.

No, kdo bo odgovoril?

PINGVINI

V belih srajcah, v črnih frakih
se prestopajo pingvini.
Radi bi se zasukali
po plesišču na gladini.

A četudi jih podplati
od nestrpnosti srbijo,

v belih srajcah, v črnih frakih
na obali obsedijo.

Gizdalini se bojijo,
da bi čevlje si zmocili,
v belih srajcah, v črnih frakih
bosi naokrog hodili.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

DOPOLNILNI POUK IN TAJNIŠKI POSLI NA ŠOLI

VPRAŠANJE: V letih 1968 in 1969 sem poučevala prvi razred in sem imela na teden po dve uri dopolnilnega pouka. V šoli sem opravljala tudi tajniške posle.

Prosim za pojasnilo, ali se mi dohodki iz dopolnilnega pouka in tajniškega dela štejejo v osnovno za odmero pokojnine. — I. J.

ODGOVOR: Tudi po novih predpisih o pokojninskem zavarovanju se šteje za pokojninsko osnovo samo dohodek iz rednega dela na rednem delovnem mestu, in sicer za redni delovni čas.

Tako se vam ne bo mogel šteti v pokojninsko osnovo niti dohodek iz dopolnilnega pouka niti iz tajniškega dela, ker ste prvo in drugo delo opravljali v dopolnilnem in ne v rednem delu. dr. L. S.

DOHODEK PO STAREM?

VPRAŠANJE: Po internem pravilniku in po samoupravnem sporazumu bi moral dobiti višji dodatek na delovno dobo. Uprava šole pa je zavzela stališče, da v obdobju, ko so osebnih dohodki zamrznjeni, nimam pravice do višjega osebnega dohodka, ki bi mi pripadal glede na novo zaposlitev? — N. V.

ODGOVOR: V decembru preteklega leta je začel veljati zakon o začasnem omejitvi osebnih dohodkov v nekaterih organizacijah združenega dela, interesnih skupnostih, državnih organih ter družbeno-političnih in drugih organizacijah. Ta zakon velja tudi za šole in v tretjem členu določa, da organi-

zacije združenega dela ne smejo do 30. junija tega leta izplačevati osebnega dohodka v zneskih, ki bi bili večji od povprečno na delavca izplačanih osebnih dohodkov od 1. januarja do 30. novembra 1972 ali od zneskov, izplačanih za oktober 1972 v oktobru in novembru preteklega leta.

Omenjeni zakon je preprečil dvig osebnih dohodkov v temeljnih organizacijah združenega dela, interesnih skupnostih in v drugih v zakonu naštetih organizacijah, ker je omejil maso osebnih dohodkov in s tem preprečil zviševanje osebnih dohodkov na posameznih delovnih mestih, ne glede na to, da bi bilo povišanje opravičljivo glede na samoupravne sporazume, ki pa se morajo prav tako podrediti zakonskim določilom. — T. Š.

BOLEZENSKI DOPUST IN OSEBNI DOHODKI

VPRAŠANJE: Po plačilnem seznamu se vedno izkazujejo posebej dohodki za redno osemurno delo, posebej dohodki za težje delo, posebej za nadure itd., v primeru bolezni pa se jemlje samo osnovna plača. Kako se bo to upoštevalo pri pokojnini? — (K. I.)

ODGOVOR: Pri odmeri pokojnine se bo za čas bolezenskega dopusta upoštevala osnova, od katere je bilo odmerjeno nadomestilo (bolniška hranarina) in ne dejansko odmerjena hranarina, ki je nižja.

Nimate prav, ko pravite, da se nadomestilo v času bolezni odmerja samo od osnovne plače, temveč se vzame poprečje vseh vseh prejemkov iz koledarskega leta pred nastopom

bolezni. Zato se tudi v osnovo za pokojnino vštejejo vsi prejemki, ki se tudi sicer štejejo za pokojnino, in tako dobljena osnova valorizira enako, kot prejemki iz tistega leta.

Kateri prejemki od naštetih pa se bodo šteli v pokojninsko osnovo, bo odločila podružnica pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ko vam bo odmerila pokojnino. Zato bo morala šola izkazati vse prejemkov posebej, za kar so predvideni tudi posebni obrazci. dr. L. S.

KDAJ NAJ GREM V POKOJ?

VPRAŠANJE: V tem šolskem letu se moram upokojiti s 63 leti starosti in 39 leti službe. Kolikor mi je znano, daje novi pokojninski zakon možnost upokojitve bodisi po starem petletnem bodisi po novih predpisih s 7-letnim poprečjem. Zato me predvsem zanima, ali bi se mi izplačalo, da se upokojim z junijem (in pustim v nemar letošnjo plačo) ali pa z avgustom — da mi tako upoštevajo pri ugotovitvi pokojninske osnove še letošnjo plačo. V tem drugem primeru bi seveda izgubil upokojensko povišico, ki jo bodo prejeli upokojenci s 1. 1. 1974 (če bo seveda sploh izplačana zaradi zamrznitve). (Alfonz Stanjko, Rače)

ODGOVOR: Ker so osebni dohodki v družbenih službah že drugo leto zamrznjeni, svetujemo vsakomur, ki ima izpolnjene pogoje za pokojnino, naj pusti v nemar letošnje osebne dohodke in si izbere neko od prejšnjih petletnih poprečij plače (npr. 1967–71 ali

1968–72). Tisti, ki bodo izbrali petletje 1967–71, bodo dobili k pokojnini, odmerjeni po omenjenem poprečju, že dve upokojenski povišici (s 1. 1. 1973 10% + 85 N-din, s 1. 1. 1974 pa najmanj 115% zaradi tolikšnega povečanja življenjskih stroškov v letošnjem letu nasproti lanskemu letu). Tisti, ki bodo upoštevali poprečje osebnih dohodkov 1968–72, bodo dobili še upokojensko povišico (oziroma uskladitev, kakor pravimo strokovno) s 1. 1. 1974, ki bo po vsej verjetnosti 115% (morda še nekoliko več, če se bodo življenjski stroški tako povečevali, kot se povečujejo sedaj). Tisti, ki bodo izbrali novi zakon in s tem poprečje 1966–1973, bodo imeli po eni strani slabše poprečje spričo „suhih“ let v začetku tega obdobja, po drugi strani pa tudi ne bodo dobili uskladitve s 1. 1. 1974 (ker se jim bo vzela za ugotovitve pokojninske osnove tudi plača iz leta 1973, čeravno zamrznjena).

Tako torej ni dvoma, da je za vsakogar v družbenih službah spričo zamrznitve osebnih dohodkov v zadnjih dveh letih ugodnejše, če izberejo stari zakon; katero petletno poprečje pa je najugodnejše, je odvisno od medsebojne primerjave teh petletnih poprečij (seveda z upoštevanjem uskladitev v preteklih letih). Natančen odgovor dobite lahko na podružnici pokojninskega zavarovanja v Mariboru, Sodna ulica, ali pa pošljite pregled vaših osebnih dohodkov na uredništvo Prosvetnega delavca. Vašo zadevo bomo proučili in ugotovili najboljše možnost (osebni dohodki naj obsegajo vsaj obdobja od 1966 do danes).

dr. Lev Svetek

100-LETNI JUBILEJ OSNOVNIH ŠOL

Kakor vsako leto želimo tudi letos informativno opozoriti na pričetek pouka in s tem na jubilejne obletnice, ki naj bi jih praznovala nekatere šole. Podrobnejše zgodovinske podatke o pričetku pouka in o razvoju omenjenih šol lahko dobite v dokumentacijski zbirki slovenskega šolskega muzeja. Letos praznuje okrog 25 šol že svoj stoletni obstoj, zato hočemo v sestavi prikazati po pet šol skupaj.

Enorazredna deška in dekliška šola na BARJU (na Karolinški zemlji na Mahu) je bila ustanovljena leta 1873 kot ekskurziona šola II. mestne šole z dvakratnim poukom na teden. Leta 1886 je postala samostojna enorazrednica pod vodstvom posebnega učitelja in leta 1897 je dobila ime Mestna dvorazrednica na Barju. Od ustanovitve šole do leta 1895, ko so dobili svoje šolsko poslopje, so imeli pouk v privatni hiši. Nova šolska stavba je bila leta 1895 zgrajena na 303 pilotih, ki so 6 do 8 m dolga borova debla. Barjanska šola je podružnična šola osnovne šole Oskar Kovačič v Ljubljani.

V LjUBČEHAH (Dravograd) so po dolgi in številni razgovorih sklenili, da ustanovijo šolo. Leta 1873 so zgradili šolsko stavbo in isto leto pričeli s poukom. Pouk je bil precej nereden zaradi velike oddaljenosti otrok od šole. Iz bolj oddaljenih vasi (teren hrbovit) so imeli otroci tudi 6 km do šole. Leta 1941 je bila šola dvorazrednica z 87 učenci. Danes so Črneče podružnična šola osnovne šole Neznanih talcev Dravograd.

Šola v FOKOVCIH (Murska Sobota) je bila ustanovljena leta 1873 kot „občinska šola“ z madžarskim učnim jezikom. Šola sta zgradili občina Fokovci in Selo s podporo ogrske

države in s prostovoljnimi prispevki všolanih vasi. Otroci iz vasi, ki so prispevale denar, so smeli obiskovati to šolo pod pogojem, da so njihovi starši plačali vsakoletne odškodnine. Tako je bilo vse dotlej, dokler si niso posamezni kraji ustanovili svoje šole ali pa se „prešolali“ drugam. Vse občine so morale prispevati k vzdrževanju šole 5% od neposrednih davkov. Iz teh dohodkov je država zidala nove šole tam, kjer je bilo najbolj potrebno. Na ta način je prenehala obstajati „občinska šola“, postala je državna osnovna šola. Šola v Fokovcih je bila od svoje ustanovitve dalje dvorazrednica, vendar drugo učno mesto ni bilo stalno zasedeno. Prvi učitelj na šoli je bil Aleksander Vučak, ki je vodil šolo do leta 1913 in nato njegov sin Aladar do leta 1928. Letos, ko šola praznuje svojo stoto obletnico, je šola v Fokovcih popolna osemrazredna osnovna šola.

Šolsko stavbo na POLICI (Grosuplje) so pričeli graditi leta 1872. Z rednim poukom v nancovo ustanovljeni pritlični stavbi so pričeli januarja leta 1872. Poučeval je organist Matvez Jereb. V letu 1918 so šolsko stavbo predelali in razširili v dvorazrednico, leta 1934 pa v štirirazrednico.

Šola v RAČAH (Maribor) je bila ustanovljena z odlokom deželne šolskega sveta v Gradcu leta 1872. S poukom so pričeli v privatni hiši naslednje leto, kjer so imeli pouk do leta 1880, ko so se preselili v graščino. Šele leta 1893 so zgradili šolsko stavbo in to leto razširili šolo v dvorazrednico. Nove oddelke so odpirali vse do leta 1941, ko je šola postala petrazredna. Sedaj je v Račah popolna osemrazredna osnovna šola s 16 oddelki.

SLAVICA PAVLIČ

